Örnek:

$$F(s) = \ln \frac{s^2}{a^2+s^2} \Rightarrow f(t) = ?$$

$$\mathcal{L}\{t^n f(t)\} = (-1)^n \frac{d^n}{ds^n} F(s)$$

$$\mathcal{L}^{-1}\left\{(-1)^n \frac{d^n}{ds^n} F(s)\right\} = t^n f(t)$$

$$\frac{dF(s)}{ds} = \frac{2}{s} - \frac{2s}{a^2+s^2}$$

$$\mathcal{L}^{-1}\left\{\frac{dF(s)}{ds}\right\} = (-1)\, f(t)$$

$$\mathcal{L}^{-1}\left\{\frac{2}{s} - \frac{2s}{a^2+s^2}\right\} = -t f(t)$$

$$2 - 2\cos 2t = -t f(t)$$

$$f(t) = \frac{2\cos 2t - 2}{t}$$

Laplace Dönüşümü

Tanım: f, $[0,\infty)$ aralığında tanımlı bir fonksiyon olsun. Eğer $\int_0^\infty e^{-st} f(t)\,dt$ integrali mevcut (veya yakınsak) ise, s'nin bir fonksiyonu olan

$$F(s) = \int_0^\infty e^{-st} f(t)\,dt \qquad (1)$$

ye f nin Laplace dönüşümü denir.

f fonksiyonunun Laplace dönüşümü;

$$L\{f(t)\} = F(s)$$

şeklinde gösterilir. Burada s reel veya kompleks bir değişkendir. Genellikle reel olduğu dikkate alınır. (1) integrali improper integraldir.

$$\lim_{K\to\infty} \int_0^K e^{-st} f(t)\,dt$$

limiti mevcut ise (1) integrali mevcuttur. (veya yakınsaktır) $F(s)$ in tanım kümesi (1) integralinin mevcut olduğu s değerlerinden ibarettir.

Örnek: $f(t)=1$ fonksiyonunun Laplace dönüşümünü bulunuz.

Çözüm:

$$L[1]=\int_0^{\infty} e^{-st}\cdot 1\cdot dt=\lim_{k\to\infty}\int_0^{k} e^{-st}dt$$

$$=\lim_{k\to\infty}-\frac{1}{s}e^{-st}\Big|_0^{k}=\lim_{k\to\infty}\left[\frac{1}{s}-\frac{e^{-sk}}{s}\right]=\frac{1}{s}\ ;\ s>0$$

olur. Yani; $L\{1\}=\frac{1}{s}\ ;\ s>0$ olur.

Örnek: $f(t)=t\quad t\geq 0$ fonksiyonunun Laplace dönüşümünü bulunuz.

Çözüm:

$$L\{t\}=\int_0^{\infty} e^{-st}\cdot t\cdot dt=\lim_{k\to\infty}\int_0^{k} e^{-st}\cdot t\,dt$$

$$=\lim_{k\to\infty}\left[-\frac{te^{-st}}{s}-\frac{e^{-st}}{s^2}\right]_0^{k}=\lim_{k\to\infty}\left[-\frac{e^{-st}}{s^2}(st+1)\right]_0^{k}$$

$$=\lim_{k\to\infty}\left[\frac{1}{s^2}-\frac{e^{-sk}}{s^2}(sk+1)\right]$$ Buradan görüldüğü gibi,

$s>0$ için $\lim_{k\to\infty}\frac{e^{-sk}}{s^2}(sk+1)=0$ ve

$s\leq 0$ için $\lim_{k\to\infty}\frac{e^{-sk}}{s^2}(sk+1)\to\infty$

olur. Böylece; $L\{t\}=\frac{1}{s^2}\ ;\ s>0$ bulunur.

Önemli fonksiyonların Laplace dönüşümler.

$f(t)=e^{at}\quad (t\geq 0)\qquad L\{e^{at}\}=\frac{1}{s-a}\ ;\ s>a$

$f(t)=\cos at\quad (t\geq 0)\qquad L\{\cos at\}=\frac{s}{s^2+a^2}\ ;\ s>0$

$f(t)=\sin at\quad (t\geq 0)\qquad L\{\sin at\}=\frac{a}{s^2+a^2}\ ;\ s>0$

Özellikler

1) Laplace dönüşümü lineerdir. Yani c_1, c_2 keyfi sabitler ve f_1, f_2 de Laplace dönüşümü mevcut iki fonksiyon ise, $L\{c_1f_1+c_2f_2\}=c_1L\{f_1\}+c_2L\{f_2\}$ dir.

2) $L\{f(t)\}=F(s)$ ise $L\{e^{at}\cdot f(t)\}=F(s-a)$ dir.

3) $L\{f(t)\}=F(s)$ ise $L\{f(at)\}=\frac{1}{a}F\left(\frac{s}{a}\right)$ dir.

4) $L\{f(t)\}=F(s)$ ise $L\{(-1)^n\cdot t^n\cdot f(t)\}=\frac{d^nF(s)}{ds^n}$ dir.

Örnek: $f(t)=5+e^t+3\cos t$ ise $L\{f(t)\}=?$

$L\{5+e^t+3\cos t\}=L\{5\}+L\{e^t\}+L\{3\cos t\}$

$=\frac{5}{s}+\frac{1}{s-1}+\frac{3s}{s^2+1}$ olur.

Örnek: $\mathcal{L}\{t^n\}$ $n \geq 0$

$f(t) = 1 \Rightarrow F(s) = \frac{1}{s}$ $s > 0$

$\mathcal{L}\{(-1)^n \cdot t^n\} = \frac{d^n}{ds^n} \cdot \frac{1}{s}$

$\mathcal{L}\{t^n\} = \frac{1}{(-1)^n} \frac{d^n}{ds^n} \frac{1}{s} = (-1)^n (-1)^n \frac{n!}{s^{n+1}} = \frac{n!}{s^{n+1}}$ $s > 0$

olur.

Örnek: $f(t) = e^{at} \cdot \sin bt$ $t \geq 0$ $\mathcal{L}\{\sin bt\} = \frac{b}{s^2+b^2}$ $s > 0$

$\mathcal{L}\{e^{at} \cdot \sin bt\} = \frac{b}{(s-a)^2+b^2}$; $s > 0$ olur.

$\mathcal{L}\{e^{at} \cdot \cos bt\} = \frac{s-a}{(s-a)^2+b^2}$; $s > a$ olur.

$f(t)$	$F(s) = \mathcal{L}\{f(t)\}$
1	$\frac{1}{s}$, $s > 0$
e^{at}	$\frac{1}{s-a}$, $s > a$
t^n, $n = 1, 2, \cdots$	$\frac{n!}{s^{n+1}}$, $s > 0$
$\sin bt$	$\frac{b}{s^2+b^2}$, $s > 0$
$\cos bt$	$\frac{s}{s^2+b^2}$, $s > 0$
$e^{at} \sin bt$	$\frac{b}{(s-a)^2+b^2}$, $s > 0$
$e^{at} \cdot \cos bt$	$\frac{s-a}{(s-a)^2+b^2}$, $s > 0$

65 - EK - 1

Ters Laplace Dönüşümü

$L\{f(t)\} = F(s)$ olacak şekilde bir $f(t)$ fonksiyonu var ise, $f(t)$ ye $F(s)$ in Ters Laplace dönüşümü denir.

$$f(t) = L^{-1}\{F(s)\}$$

şeklinde gösterilir.

Örnek: $L^{-1}\left\{\frac{4s+12}{s^2+8s+16}\right\} = ?$

$$= L^{-1}\left\{\frac{4(s+4)-4}{(s+4)^2}\right\} = L^{-1}\left\{\frac{4}{s+4}\right\} - L^{-1}\left\{\frac{4}{(s+4)^2}\right\}$$

$$= 4 \cdot L^{-1}\left\{\frac{1}{s+4}\right\} - 4L^{-1}\left\{\frac{1}{(s+4)^2}\right\}$$

$$= 4e^{-4t} - 4t \cdot e^{-4t} = 4e^{-4t}(1-t) \text{ olur.}$$

Örnek: $L^{-1}\left\{\frac{2s+4}{(s-2)(s^2+4s+3)}\right\} = ?$ $L^{-1}\left\{\frac{s+1}{s^2+2s+5}\right\} = ?$

$e^{-t} \cdot \cos 2t$

Basit kesirlere ayrılarak çözülür.

$$\frac{2s+4}{(s-2)(\underbrace{s^2+4s+3}_{(s+1)(s+3)})} = \frac{A}{s-2} + \frac{B}{s+1} + \frac{C}{s+3}$$

$A = 8/15$, $B = -1/3$, $C = -1/5$ bulunur.

65- EK- 2

$$\mathcal{L}^{-1}\left\{\frac{1}{s-2}\right\} = e^{2t}, \quad \mathcal{L}^{-1}\left\{\frac{1}{s+1}\right\} = e^{-t}, \quad \mathcal{L}^{-1}\left\{\frac{1}{s+3}\right\} = e^{-3t}$$

$$\mathcal{L}^{-1}\left\{\frac{2s+4}{(s-2)(s^2+4s+3)}\right\} = \frac{8}{15}e^{2t} - \frac{1}{3}e^{-t} - \frac{1}{5}e^{-3t}$$

bulunur.

Örnek: $\mathcal{L}^{-1}\left\{\frac{1}{(s^2+4)(s^2+1)}\right\} = ?$

$$\mathcal{L}^{-1}\left\{\frac{1}{(s^2+4)(s^2+1)}\right\} = -\frac{1}{3}\mathcal{L}^{-1}\left\{\frac{1}{s^2+4}\right\} + \frac{1}{3}\mathcal{L}^{-1}\left\{\frac{1}{s^2+1}\right\}$$

$$= -\frac{1}{6}\sin 2t + \frac{1}{3}\sin t \quad \text{bulunur.}$$

Türevin Laplace Dönüşümü

$$\mathcal{L}\{y^{(n)}\} = s^n\mathcal{L}\{y\} - s^{n-1}\cdot y(0) - \cdots - y^{(n-1)}(0)$$

dir. Laplace dönüşümü özellikle sabit katsayılı lineer diferansiyel denklemler için başlangıç değer problemlerinin çözümlerinin elde edilmesinde kullanılır. Böyle bir denklemin her iki tarafına Laplace dönüşümü uygulanırsa, denklem, y'nin Laplace dönüşümüne göre bir cebirsel denkleme indirgenir.

Örneğin ikinci mertebeden sabit katsayılı lineer denklemin Başlangıç değer problemini çözümüne alalım.

$$ay'' + by' + cy = f(x)$$

$$y(0) = y_0 \,,\quad y'(0) = y_0'$$

$$a\mathcal{L}\{y''\} + b\mathcal{L}\{y'\} + c\mathcal{L}\{y\} = \mathcal{L}\{f(x)\}$$

$$a\left[s^2\mathcal{L}\{y\} - sy_0 - y_0'\right] + b\left[s\mathcal{L}\{y\} - y_0\right] + c\mathcal{L}\{y\} = \mathcal{L}\{f(x)\}$$

$\mathcal{L}\{y\} = Y(s)$ olsun.

$$(as^2 + bs + c)\,Y(s) + a(-sy_0 - y_0') - by_0 = \mathcal{L}\{f(x)\}$$

$$\boxed{Y(s) = \frac{a(sy_0 + y_0') + by_0 + \mathcal{L}\{f(x)\}}{as^2 + bs + c}} \text{ olur.}$$

Burun ters Laplace dönüşümü alınırsa,

$$y(x) = \mathcal{L}^{-1}\{Y(s)\}$$

olur. Buda Başlangıç değer problemin çözümü

dür.

65- Ek-4

Örnek: $y'+y=x$, $y(0)=1$ Başlangıç değer problemini çözünüz.

Çözüm: $\mathcal{L}\{y'+y\}=\mathcal{L}\{x\}$

$$\mathcal{L}\{y'\}+\mathcal{L}\{y\}=\frac{1}{s^2}$$

$$s\mathcal{L}\{y\}-1+\mathcal{L}\{y\}=\frac{1}{s^2}$$

$$(s+1)\underbrace{\mathcal{L}\{y\}}_{Y(s)}=\frac{1}{s^2}+1$$

$$\boxed{Y(s)=\frac{s^2+1}{s^2(s+1)}}$$ $Y(s)=-\frac{1}{s}+\frac{1}{s^2}+\frac{2}{s+1}$ olur.

$$y=\mathcal{L}^{-1}\{Y(s)\}=\mathcal{L}^{-1}\left\{-\frac{1}{s}+\frac{1}{s^2}+\frac{2}{s+1}\right\}$$

$$\boxed{y=-1+x+2e^{-x}}$$ bulunur.

Örnek: $y'''-y''+y'-y=0$ $y(0)=1, y'(0)=0, y''(0)=0$ Başlangıç değer problemini çözünüz.

Çözüm: $\mathcal{L}\{y'''\}-\mathcal{L}\{y''\}+\mathcal{L}\{y'\}-\mathcal{L}\{y\}=\mathcal{L}\{0\}$

$$s^3\mathcal{L}\{y\}-s^2y(0)-sy'(0)-y''(0)-s^2\mathcal{L}\{y\}+sy(0)+y'(0)+s\mathcal{L}\{y\}-y(0)-\mathcal{L}\{y\}=0$$

$$(s^3-s^2+s-1)\underbrace{\mathcal{L}\{y\}}_{Y(s)}=s^2-s+1 \Rightarrow \boxed{Y(s)=\frac{s^2-s+1}{s^3-s^2+s-1}}$$ olur.

$$y=\mathcal{L}^{-1}\{Y(s)\}=\frac{1}{2(s-1)}+\frac{s-1}{2(s^2+1)}$$

$$\boxed{y=\frac{1}{2}e^x+\frac{1}{2}(\cos x-\sin x)}$$ bulunur.

$$\mathcal{L}^{-1}\{F(s)\} = f(t) \text{ ise } \mathcal{L}^{-1}\{F^{(n)}(s)\} = (-1)^n \cdot t^n f(t) \text{ dir.}$$

Örnek: $\mathcal{L}^{-1}\left\{\frac{1}{s-1}\right\} = e^t$

$$\mathcal{L}^{-1}\left\{\frac{d}{ds}\frac{1}{s-1}\right\} = (-1)^1 \cdot t^1 \cdot e^t = -te^t$$

$$\mathcal{L}^{-1}\left\{\frac{d}{ds}\frac{1}{s-1}\right\} = \mathcal{L}^{-1}\left\{\frac{-1}{(s-1)^2}\right\} = -te^t$$

Konvolüsyon Teoremi:

$\mathcal{L}\{f(t)\} = F(s)$, $\mathcal{L}\{g(t)\} = G(s)$ ise

$$\mathcal{L}\left\{\int_0^t f(\tau)\cdot g(t-\tau)\,d\tau\right\} = F(s)\cdot G(s) \quad \text{dir.}$$

$$\mathcal{L}^{-1}\{F(s)\cdot G(s)\} = \int_0^t f(\tau)\cdot g(t-\tau)\,d\tau$$

$$\mathcal{L}\left\{\int_0^t f(\tau)\cdot g(t-\tau)\,d\tau\right\} = \int_0^\infty e^{-st}\left\{\int_0^t f(\tau)\cdot g(t-\tau)\,d\tau\right\}dt$$

$$= \int_0^\infty f(\tau)\cdot\left\{\int_{t=\tau}^\infty e^{-st}\cdot g(t-\tau)\,dt\right\}d\tau$$

$t-\tau = v$ dersek

$$= \int_0^\infty f(\tau)\cdot\left\{\int_0^\infty e^{-s(\tau+v)}\cdot g(v)\,dv\right\}d\tau = \int_0^\infty e^{-s\tau} f(\tau)\,d\tau \int_{v=0}^\infty e^{-sv} g(v)\,dv$$

Ek-2 $\mathcal{L}^{-1}\left\{\frac{3}{s^2(s^2+9)}\right\}=?$

Örnek: Konvolüsyon teoremini kullanarak,

$f(t)=\sin 3t$, $g(t)=t$

$$\mathcal{L}\left\{\int_0^t (t-\tau)\sin 3\tau\, d\tau\right\}=\frac{1}{s^2}\cdot\frac{3}{s^2+3^2}$$

$$\mathcal{L}^{-1}\left\{\frac{1}{s^2}\cdot\frac{3}{s^2+3^2}\right\}=\int_0^t (t-\tau)\sin(3\tau)\,d\tau$$

$t-\tau=u$ $\quad \sin 3\tau\, d\tau=dv$

$-d\tau=du$ $\quad -\frac{1}{3}\cos 3\tau=v$

$$=-\frac{1}{3}(t-\tau)\cos 3\tau\Big|_0^t-\frac{1}{3}\int_0^t \cos 3\tau\, d\tau$$

$$=+\frac{1}{3}t-\frac{1}{9}\sin 3\tau\Big|_0^t=+\frac{1}{3}t-\frac{1}{9}\sin 3t$$

$$\mathcal{L}\left\{\frac{1}{3}t-\frac{1}{9}\sin 3t\right\}=\frac{1}{3}\cdot\frac{1}{s^2}-\frac{1}{9}\cdot\frac{3}{s^2+9}$$

$$=\frac{3(s^2+9)-3s^2}{9s^2(s^2+9)}=\frac{3}{s^2(s^2+9)}$$ bulunur.

Ek-3

Örnek: $L^{-1}\left\{\frac{1}{s(s^2+4)}\right\}$

$F(s)=\frac{1}{s}$ $\quad G(s)=\frac{1}{s^2+4}$

$L^{-1}\left\{\frac{1}{s}\right\}=1$ $\quad L^{-1}\left\{\frac{1}{s^2+4}\right\}=\frac{1}{2}\sin 2t$

$$f(t)=\int_0^t f(t-\tau)\cdot g(\tau)\,d\tau$$

$$=\int_0^t 1\cdot\frac{1}{2}\sin 2\tau\,d\tau=-\frac{1}{4}\cos 2\tau\Big|_0^t=-\frac{1}{4}\cos 2t+\dots$$

$$\boxed{f(t)=\frac{1}{4}(1-\cos 2t)}$$

Örnek: $L^{-1}\left\{\frac{1}{(s-1)^2}\right\}=?$ $\quad t\cdot e^t$

Örnek: $L^{-1}\left\{\frac{s}{(s^2+a^2)^2}\right\}=?$ $\quad \frac{t\cdot\sin at}{2a}$

EK-4

Örnek: $y(0)=y'(0)=y''(0)=y'''(0)=0$

$y^{(4)}(t)-2y''(t)+y(t)=\sin t$ Başlangıç değer problemini

çözünüz.

Çözüm: $\mathcal{L}\{y^{(4)}-2y''+y\}=\mathcal{L}\{\sin t\}$

$$s^4Y(s)-2s^2Y(s)+Y(s)=\frac{1}{s^2+1}$$

$$Y(s)=\frac{1}{(s^2+1)(s^4-2s^2+1)}$$

$$Y(s)=\frac{1}{(s^2+1)(s^2-1)^2}=\frac{As+B}{s^2+1}+\frac{C}{s-1}+\frac{D}{(s-1)^2}+\frac{E}{s+1}+\frac{F}{(s+1)^2}$$

$$\mathcal{L}^{-1}\{Y(s)\}=\mathcal{L}^{-1}\left\{\frac{1}{4}\frac{1}{s^2+1}-\frac{1}{4}\cdot\frac{1}{s-1}+\frac{1}{8}\frac{1}{(s-1)^2}\div\frac{1}{4}\frac{1}{s+1}+\frac{1}{8}\frac{1}{(s+1)^2}\right.$$

$$y(t)=\frac{1}{4}\sin t-\frac{1}{4}e^t+\frac{1}{8}\cdot t\cdot e^t-\frac{1}{4}e^{-t}+\frac{1}{8}te^{-t}$$

$$=\frac{1}{8}\left[2\sin t-2e^t-2e^{-t}+te^t+te^{-t}\right]$$

$$=\frac{1}{8}\left[e^t(t-2)+e^{-t}(t+2)\right]$$